

Lunds universitet
Sociologiska institutionen

Att ha fetma

-bemötande och strategier i det sociala rummet

Författare: Ulrica Nyberg

Uppsats: Sociologi 466, 61-80 p

Vårterminen 2004

Handledare: Margareta Nilsson-Lindström

Författare: Ulrica Nyberg

Titel: Att ha fetma- bemötande och strategier i det sociala rummet

Uppsats Soc 466, 61-80 p

Handledare: Margareta Nilsson-Lindström

Sociologiska institutionen, vårterminen 2003.

ABSTRACT

Syftet med den här kvalitativa studien är att med intervjun som metod och den symboliska interaktionismen som teoretisk referensram skapa ökad förståelse för hur personer som har fetma bemöts/behandlas i det sociala rummet, vidare hur de tolkar och reagerar på omgivningens reaktioner samt slutligen; vilka strategier de har för att hantera olika sociala situationer. Jag utgår från den kulturella norm som råder vad beträffar hur kroppen ska se ut, det smala och sunda idealet. I studien gör jag en historisk tillbakablick där jag tittar på hur kroppsidealen skiftar mellan tid och kulturer samt att jag även kort belyser bakgrundsorsaker till *varför* vi idag har den smala och kontrollerade kroppen som norm. Jag gör en genomgång av tidigare forskning inom ämnesområdet och jämför mina egna resultat med den.

Resultatet av studien är att mina respondenter stigmatiseras på grund av sin fetma, det vill säga att de får sina livschanser reducerade och blir situationsmedvetna utöver det vanliga. De har även många föreställningar om hur de uppfattas av andra och jaget formas negativt efter dessa föreställningar. Respondenterna gagnar sig av olika strategier för att hantera den dagliga interaktionen med andra, de definierar olika sociala situationer, och agerar utifrån det valet. De ser det egna jaget liksom ett objekt; utifrån, och "putsar" på det för att på ett mer hanterbart sätt ta sig genom vardagen. De exempel på strategier som framkommer i studien är undvikande av platser och situationer, kompensering genom t ex att arbeta och vara extra duktig, självsvält och överätning som självbesträffelse, foglighet/lydnad gentemot normen genom att t ex skämta med när andra skämtar angående vikten, överdriven återhållsamhet som innebär att man äter och dricker överdrivet lite i sällskap med andra, styrning av samtal för att lättare ta sig igenom interaktionen med andra samt slutligen att följa en viss klädkod genom att endast bära mörka kläder.

Nyckelord: Symbolisk interaktion, jaget, bemötande, strategier, stigma, spegeljaget

FÖRORD

Först och främst vill jag tacka mina respondenter för att de sade ja till att låta sig intervjuas för den här studien. Under arbetets gång har jag kommit till insikt om att detta med den egna kroppsvikten inte alltid är ett enkelt ämne att prata om. Efter en stundtals panisk "jakt" på intervjupersoner känner jag givetvis tacksamhet inför de som trots vissa tveksamheter valde att ställa upp. Jag tackar Överviktigas Riksförbund, och särskilt då Björn Thoresen, för vänligt bemötande och kontakter.

Därpå vill jag rikta ett stort tack till min engagerade och uppmuntrande handledare Margareta Lindström-Nilsson, vårt samarbete har fungerat mycket bra. Slutligen vill jag tacka min sambo Mats och mina vänner som agerat bollplank och stöd under denna tid av idogt läsande, intervjuande och skrivande.

Maj månad 2004-05-13

Ulrica Nyberg

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING OCH BAKGRUND	6
1.1 Uppsatsen syfte och frågeställningar	7
1.2 Uppsatsens disposition	7
1.3 Skiftande kroppsideal	7
1.4 Religion och moral	8
1.5 Tidigare forskning	9
2. METOD	11
2.1 Metodologiska antaganden	11
2.2 Urval	13
2.3 Intervjuerna	13
2.4 Etiska överväganden	14
2.5 Definitioner	14
3. TEORI	15
3.1 Socialpsykologi	15
3.2 Symbolisk interaktionism	15
3.3 Spegeljaget	18
3.4 Stigma	18
3.5 Diskussion kring valda begrepp	19
4. RESULTATREDOVISNING OCH ANALYS	20
4.1 Omgivningens bemötande	20
4.2 Strategier i vardagen	23
5. SAMMANFATTNING AV ANALYSEN	27
5.1 Att komma till insikt	27
5.2 I interaktionen föds vi	27
5.3 Jämförelser med tidigare forskning	28

6. KRITISK GRANSKNING AV UTFÖRT ARBETE _____ 30

7. AVSLUTANDE DISKUSSION _____ 30

LITTERATURFÖRTECKNING

BILAGA 1

BILAGA 2

1. INLEDNING OCH BAKGRUND

Vi läser ständigt om att förekomsten av fetma har ökat drastiskt under de senare åren. I media flödar de artiklar fram som handlar om just fetma och dess konsekvenser för människan och samhället. I framför allt vecko- och kvällspress hittar man tips och råd om hur man på bästa sätt går ner i vikt, hur man kommer i form, hur man räknar ut förhållandet mellan kroppsvikt och längd och så vidare. Idealet är det slanka, vältränade och många människor försöker med all kraft att leva upp till den rådande normen. Fetma symboliserar något dåligt och icke eftersträvansvärt.

Tillgängliga uppgifter talar för att omkring en halv miljon av den vuxna befolkningen i Sverige kan anses ha fetma och nära 2,5 miljoner kan anses vara överviktiga.

(<http://www.sbu.se/www/index.asp>). Det medicinskt olämpliga i att vara fet är nog de flesta vuxna människor fullt medvetna om vid det här laget. Att kostnaderna blir stora vad gäller vårdinsatserna för de följsjukdomar som följer i spåren av fetma är även det allmänt känt. På senare år har även de sociala konsekvenserna av fetma kommit att uppmärksammas, det vill säga hur det är att vara fet och vistas i det offentliga rummet.

I en tid av kroppsfixering, där ytan kan sägas berätta något viktigt om människans inre, frågar även jag mig hur de som har fetma upplever sin sociala situation. Jag för själv en ständig kamp mot överviktskilon och kan känna stress över en norm som, trots att allt fler blir överviktiga, är så stark och uppfordrande. Jag saknar en vidare belysning och fördjupning i hur människor med fetma bemöts av sin omgivning och hur de hanterar bemötandet. Mitt allmänintresse fördjupades i samband med att jag läste forskning utförd av de amerikanska sociologerna Douglas Degher och Gerald Hughes (1999), där de visar på hur människor med fetma, genom en social process, antar identiteten som fet (fat identity) samt vilka strategier de tillämpar för att neutralisera den identiteten.

Inför den här studien tog jag kontakt med Överviktigas Riksförbund och jag fick redan från start en mycket god kontakt med några av dess aktiva medlemmar. En av dem, Ante (han är en av mina intervjupersoner i den här studien), berättade om de eventuella svårigheter som jag skulle kunna komma att stöta på i min jakt på intervjupersoner. Han sa bland annat att det här med fetma är så skamligt i dagens samhälle att många gömmer sig och vägrar prata om sina problem. Särskilt kvinnor, menade han, vägrar ofta att acceptera sig själva så som feta och att

de därför skulle kunna bli förolämpade om jag kom fram och frågade om de ville ställa upp och prata om just fetma. Ante satte här fingret på den ömma punkten, och det skulle visa sig att han skulle få rätt. Det var inte lätt att hitta intervjupersoner.

1.1 Uppsatsens syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att skapa ökad förståelse för hur personer som lider av fetma har det under det vardagliga interagerandet med omgivningen. Jag tar inget helhetsgrepp om fetma som samhällsproblem utan begränsar mig till att undersöka hur människor med fetma upplever att de bemöts i det sociala rummet, det vill säga bland vänner, bekanta, släkt, på offentliga ställen osv. Förekommer det en stigmatisering av människor med fetma? Vidare vill jag veta hur respondenterna tolkar och reagerar på omgivningens reaktioner samt slutligen; vilka strategier de tillämpar för att hantera olika sociala situationer.

1.2 Uppsatsens disposition

I det första inledande kapitlet presenterar jag en kort historisk tillbakablick, hur kroppsidealerna skiftat över tid och något om bakgrunden till dessa skiftningar. Jag tar här även upp aktuell forskning inom mitt valda område. Kapitel två ägnas åt metoddiskussion och definitioner. I kapitel tre tar jag upp studiens teoretiska referensram vilken utgörs av den symboliska interaktionismen och dess begrepp samt begreppen stigma och spegeljaget. I kapitel fyra redovisar jag resultatet av intervjuerna samt att jag analyserar detta utifrån den teoretiska referensramen. I kapitel 5 sammanfattar jag resultatet av analysen. I kapitel 6 reflekterar jag över mitt uppsatsarbete. I kapitel 7 för jag avslutningsvis en egen diskussion kring min ökade förståelse för hur människor med fetma behandlas av sin omgivning samt hur de hanterar sin vardag.

1.3 Skiftande kroppsideal

Vi har i de västerländska samhällena en norm som säger att det är någonting beundransvärt med att ha en slank och vältrimmad kropp. Och om inte vältrimmad, så åtminstone smal. Om inte smal, så åtminstone inte fet. I industriländerna har slankhet eller till och med magerhet blivit en sorts statussymbol, ett mått för hälsa, välstånd och framgång (Sarlio-Lähteenkorva, 1998). Fetma har kommit att bli ett mycket negativt begrepp, det fett vi har på kroppen anses som en belastning, en svaghet eller till och med ett uttryck för lastbarhet (Atrens, 1988). Kroppsidealerna skiftar mellan olika tider och kulturer. Knubbighet eller trindhet om vi så vill, kunde under 1800-talet vara något fashionabelt. Naturliga barnafödande kvinnor förväntades

vara runda som ett tecken på ett lyckat moderskap. Kvinnor på scen var med fördel mulliga och om de använde korsett så skulle det vara för att accentuera de knubbiga formerna. (Stearns, 1997). I vissa (icke västerländska) kulturer är det fortfarande så att fetma är något positivt, rentav attraktivt. Kvinnor uppmuntras att "äta upp sig" innan giftermål och tjocka lår är någonting eftersträvanvärt (Sarlio-Lähteenkorva, 1998).

Matens funktion som prestigegivare bygger på det faktum att det samtidigt råder brist på mat hos vissa grupper i samhället. Där tillgången till mat är liten blir övervikt följaktligen ett tecken på välstånd och hälsa. I Sverige vid sekelskiftet 1800-1900, var övervikt en tydlig klassmarkör och det var då främst överklassens män som ståtade med rejäl rondör (Luikko, 1996). Här var det alltså en fråga om att kunna visa upp att man hade möjlighet att äta hur mycket man ville. I det postmoderna samhället ser det alltså annorlunda ut. Det är ett välkänt faktum att det som är svårt att uppnå värderas högt. I moderna samhällen är vi omringade av mat och de flesta har ekonomiska möjligheter att äta hur mycket de vill. Här ligger således utmaningen i att ha karaktär nog att förbli smal i en värld full av frestelser (Sarlio-Lähteenkorva, 1998).

1.4 Religion och moral

Religiösa och moraliska tolkningar framhåller att ett tidigt exempel på negativa attityder mot fetma sattes när den tidiga kristna kyrkan inkluderade frosseri som en av de sju dödssynderna. Inledningsvis räknades endast överkonsumtion av mat och dryck som synd: frosseri betydde att man konsumerade mer än nödvändigt och lämnade andra hungriga (Sarlio-Lähteenkorva, 1998). Bilder på helgon visar på vikten av att vara slank och fastandet kunde ta sig de mest överdrivna former bland kristna under medeltiden. Begäret efter fysisk njutning; i det här fallet genom ätande, beskrivs av vissa författare som något bestialiskt. Att äta för mycket är att synda eftersom det är dåligt för vår hälsa och en sjuklig kropp stör vår förmåga att koncentrera oss på det Gudomliga och engagera oss i välgörenhet. För mycket ätande förhindrar oss att vara spirituella och intellektuella. Istället för att äta borde vi ägna vår tid åt att studera skrifterna och hjälpa de fattiga. Föreställningen är också den att lustan till mat leder oss till andra syndfylla gärningar, till exempel att vi stjälar, ljugar eller bedrar i jakten på mat. Överätande kan göra oss mindre mentalt alerta, få oss att förlora förståndet och bete oss indiskret till exempel genom att prata mycket och dumt. Frossaren kan bli så involverad i att tillfredsställa sin appetit att han struntar i ansvaret över sin familj och istället för skam över den (Schimmel, 1992).

Grekisk visdom predikade återhållsamhet på flera plan och då även vad gällde matintag. Här lades grunden till att använda maten som kontrollmedel, här såddes fröet till den kultur vi har idag, en kultur som uppmuntrar till slankhet, det vill säga: att vara smal är att vara en bra och god människa (Stearns, 1997).

Värt att nämna i sammanhanget är att de sju dödssynderna (lättja, avund, vrede, högmod, lust och frosseri) inte finns uppräknade någonstans i bibeln, men att de förvisso har sina rötter där (Strindberg, Bibelfrågan, (<http://www.algonet.se/~graceway/dodsynd.htm>)).

1.5 Tidigare forskning

Jag vill inleda med att konstatera att det inte finns så mycket svensk forskning i hur människor med fetma bemöts i samhället och därmed inte heller kring vilka strategier de använder för att hantera sin vardag. Det är främst utländska studier som visar att barn, så unga som 6 år, beskriver feta barn som lata, smutsiga, dumma, fula, bedragare och lögnare. Vuxna personer med fetma betraktas som sexuellt icke attraktiva (detta gäller främst kvinnor), ointelligenta, ohygieniska, karaktärlösa, odisciplinerade, otrevliga, olyckliga och svaga. Vidare att de har svårare för att komma in på högre utbildningar, svårare för att få arbete och samma lön som de smala, de får betala mer för varor och tjänster samt att de inte alltid behandlas med respekt av vårdpersonal. Människor med fetma hålls personligt ansvariga för sin fysiska avvikelse, så till vida att de inte kan komma upp med en godtagbar ursäkt som till exempel att de har sköldkörtelproblematik. Detta medför, inte förvånande, att personer med fetma ofta lider av dåligt självförtroende och förakt inför den egna kroppen (Allon, 1982, Degher/Hughes, 1999, Cordell/Rambo Ronai, 1999, Sarlio-Lähteenkorva, Stunkard, Rissanen, 1995, Göransson, Olsson, 2001).

Forskarna Gina Cordell och Carol Rambo Ronai har utfört en studie i USA där de intervjuat tio överviktiga kvinnor. De konstaterar att överviktiga kvinnor, i högre grad än män, är diskriminerade ute i samhället. De kvinnor som intervjuats har sina speciella strategier för att hantera och neutralisera sin identitet som fet. De kan jämföra sig med kvinnor som är fetare än dem själva och konstatera att de åtminstone inte är lika feta som dessa. De kan göra allt för att trots fetman åtminstone inte se ut som lata "hösäckar" genom att vara extra noga med det yttre som till exempel med vilka kläder de bär: "*At least I'm not a lazy slob*" (Cordell/Rambo Ronai, 1999, s.38). De kan göra motstånd mot den föreställning som finns att feta människor är ohälsosamma genom att beskriva sig själva som väldigt hälsosamma: "*At least I'm healthy*" (Cordell/Rambo Ronai, 1999, s.39).

Kvinnorna konstruerar även olika ursäcker, det vill säga finner kryphål för att slippa ta ansvar för en särskild aspekt av sin identitet, i det här sammanhanget fetman. Kvinnorna som Cordell/ Rambo Ronai intervjuade använde sig av sådana kryphål genom att koppla fetman till tidigare sjukdomar, genetiska förutsättningar samt brister i uppfostran/socialiseringen .

Sociologerna Douglas Degher och Gerald Hughes har via sin forskning kommit fram till att personer med fetma använder sig av fem typer av strategier för att hantera vardagliga interaktioner. Den första, och enligt Degher/Hughes, vanligaste strategin är undvikande beteende (avoidance). *"The individual using avoidance is aware of being obese, but consciously avoids those situations in which being fat is problematic. The second type of avoidance involves blocking or ignoring the condition"* (Degher/Hughes, 1999, s.19). Den andra strategin handlar om att individen reagerar på omgivningens fördömande genom att helt enkelt äta mer (reaction formation), detta gör de av ren ilska eller som självbesträffelse. Den tredje strategin som Deger/Hughes urskiljer är kompensation, det vill säga att individen försöker kompensera det negativa med att vara fet genom att överprestera på andra områden . *"Many group members reported that they were very active in school and community organizations. By doing more, the fat person is able to achieve a degree of social acceptance that normally would not be accorded a fat person"* (Degher/Hughes, 1999, s.21). Den fjärde strategin är att vistas i det sociala rummet men på rådande normers villkor (compliance), det vill säga att till exempel anta rollen som "den roliga feta personen" , där individen är villig att bli föremål för allehanda skämt angående vikten, där humorn blir ett slags skydd för påhopp när den överviktige visar på hög grad av självdistans, om än aldrig så tillkämpad. Feta personer förväntas att degradera sig själva och vara toleranta inför alla slags ovänliga kommentarer. De förväntas tycka att sådana kommentarer är roliga (Degher/Hughes, 1999). Individen kan också gå med på att banta för att få tyst på signifikanta andra utan att för den sakens skull verkligen vara inställd på att gå ner i vikt. Den femte strategin är redovisning (accounts), så kallade "fat stories" eller fritt översatt till svenska: "Hur jag blev fet-historier", det vill säga förklaringar till varför personen ifråga blev fet. Sådana berättelser används då som ursäcker till fetman. Här berättar den fete personen att själva handlingen: överätandet, är dåligt och fel men att han/hon inte är beredd att ta på sig det fulla ansvaret för handlingen. Individen kan här se sig som ett offer, och fetman är antingen någon annans fel eller det naturliga resultatet av andra förhållanden .

Degher/Hughes slutsats är att hanteringsstrategierna är till för att neutralisera identiteten som fet.

2.METOD

2.1 Metodologiska antaganden

När man inleder en studie måste man bestämma sig för om man ska använda sig av en kvalitativ- eller kvantitativ metod. Kvalitet syftar på arten, på beskaffenheten av något. Kvantiteten syftar på hur mycket, hur stort, mängden av något (Kvale, 1997). Kvalitativ metod är att föredra, när studien avser att visa människors upplevelser av sin livsvärld och det inte är på förhand känt vilka frågor som kommer att vara viktiga eller betydelsefulla (Kvale, 1997).

Jag bedömer att den kvalitativa forskningsmetoden lämpar sig bäst för den typ av studie jag ämnar göra. Min studie har inte kvantifiering som mål utan syftar till att uppnå ökad förståelse av människor som har fetma, hur de bemöts i det sociala rummet och vilka strategier de har för att hantera vardagen.

Den kvalitativa forskningen kritiserar utifrån termer som alltför subjektiv och icke representativ. *"Resultaten av fältundersökningar kan endast användas för studium av relativt små grupper eller samhällen. Det är svårt att generalisera från en enda fältundersökning"* (Giddens, 1993, s.590). När man intervjuar, som i det här fallet, endast sex personer så kan man inte utifrån resultatet säga någonting generellt om hur människor med fetma upplever sin situation. Den kvalitativa forskning når ett smalt fält och det finns en överhängande risk för att forskaren inte klarar av att förhålla sig objektiv under intervju/observationsmomenten. Forskarens egna känslor och värderingar hotar att i en allt för hög grad färga det slutliga resultatet av studien. Det kan föreligga svårigheter med att gå in i en intervjusituation så som "ett oskrivet blad", då man oftast har en förförståelse, man har läst en del inom ämnet och på så vis skaffat sig ett visst perspektiv samt att de egna värderingarna kan störa när man konstruerar sina frågor och analyserar dess svar. Vilken är min förförståelse just vad det gäller hur människor med fetma behandlas i samhället? Har jag själv fördomar kring fenomenet? Här gäller det att verkligen fundera över sin egen utgångspunkt. Min förförståelse grundar sig i min medvetenhet om det kroppsideal som gäller idag (det slanka), samt att jag föreställer mig att människor med kraftig övervikt behandlas illa i samhället. Denna förförståelse kommer sig av att jag läst dags- och kvällspress där bantnings- och träningstips förekommer ständigt, sett filmer och reklam, samt att jag tagit del av några få artiklar och tv-program som tagit upp hur människor med fetma behandlas av sin omgivning. Jag är själv inte trådsmal utan för en ständig kamp mot kilona. Min inställning till kroppsfixeringen är mycket negativ

och jag kan sägas ha starka känslor inför mitt forskningsområde. Detta är oerhört viktiga faktorer att ge akt på *"Om man är medveten om att man har starka åsikter om ett visst ämnesområde, måste man vara särskilt uppmärksam på hur frågorna formuleras"* (Bell, 1987, s.123). Således får jag försöka att frigöra mig från min förförståelse när så krävs samt att under intervjuerna använda mig av den i syfte att komma mina intervjupersoner närmare in på livet.

Om en intervju ska bli lyckad eller inte avgörs av samspelet mellan intervjuaren och respondenten. *"Forskaren bör ha en klar uppfattning om vilken typ av information som han eller hon vill ha för att kunna lägga upp en lämplig strategi för frågandet. Speciell uppmärksamhet bör ägnas åt att registrera den information som kommer fram och åt att bedöma dess riktighet"* (Merriam, 1994, s. 100). Vid analysen av intervjuresultatet bör forskaren ta hänsyn till det faktum att människor agerar olika "in public" och "in private" (Hammersley & Atkinsons, 1989).

Den kvalitativa metoden har givetvis många förtjänster, den kan ge en rikare och djupare information än den kvantitativa metoden samt att den ger forskaren stora möjligheter att ändra strategi och följa upp intressanta vinklar under arbetets gång. Den kvalitativa metoden skapar med andra ord en flexibilitet i forskarens arbete. För min studies del så anser jag att det mellanmännsliga mötet är av stor vikt för att fånga in respondenternas åsikter, tvivel, motsägelser, funderingar, etc. Med den kvalitativa metoden har jag möjligheten att uppmärksamma nyanser i respondentens svar och följa upp resonemang som kan vara av vikt för det jag avser att undersöka.

Den kvantitativa metoden, t ex enkäter, möjliggör effektiv insamling av information om ett stort antal individer och man kan utifrån den göra exakta jämförelser mellan olika svar. Metoden kritiseras dock för att bara "skrapa på ytan", den insamlade informationen kan vara av ytlig karaktär och därmed inte så representativ, som många av de forskare som framhåller metoden anser. I och med att forskaren inte får den mellanmännsliga situationen med respondenterna, kan hon missa viktiga skillnader och nyanser i deras utsagor. En enkätundersökning fångar till största delen främst in "hårda data" och ger föga svar på frågan *varför*. Jag anser att mitt valda ämne inte lämpar sig för en standardiserad enkät. Möjligen att man gör en uppföljning med specifika frågeställningar för att på så vis nå ett generaliserbart material. En enkätundersökning kan t ex visa på *hur många* av de feta som upplever sig stigmatiserade. Eller hur många som använder sig av den eller den strategin för att hantera sitt stigma.

2.2 Urval

Jag har då intervjuat sex personer som har fetma. Nämnas bör att jag inledningsvis avsåg att intervjua tio personer men att några av de tillfrågade efter inledande samtal slutligen valde att inte ställa upp. Jag fick kontakt med personerna genom den så kallade "snöbollsmetoden" (Holme; Solvang, 1991). En kontakt med Överviktigas Riksförbund ledde mig vidare till två intervjupersoner. De övriga fyra intervjupersonerna hittade jag genom en bekant till mig som varit på ett hälsohem och där träffat personer med kraftig övervikt, vilkas telefonnummer jag fick. Fyra av dessa ställde alltså slutligen upp på att låta sig intervjuas.

I min studie intervjuar jag två män och fyra kvinnor i olika åldrar, dock inga under 20 år. Jag valde att intervjua vuxna personer utifrån antagandet att de har längre erfarenhet av hur man som fet behandlas i det sociala rummet. Jag ville få med erfarenheter från arbetsplatser, myndigheter, släktmiddagar, osv. Tidigt under mitt förarbete med studien förstod jag att fetma i mångt och mycket är en kvinnofråga, det vill säga att detta med fetma är ett betydligt känsligare område för kvinnor än för män. Jag övervägde att enbart intervjua kvinnor men valde slutligen att inkludera män. Detta beslut grundade sig på medvetenheten om att det smala kroppsidealet nu spridit sig och, i allt högre grad, kommit att gälla även män.

2.3 Intervjuerna

Varje intervju tog cirka en och en halv timma att genomföra. Tre av intervjuerna genomfördes i mitt hem där vi tog en fika samtidigt som vi pratade. De resterande tre intervjuerna skedde via telefon efter en första kontakt via email. Vid samtliga intervjutillfällen antecknade jag under samtalets gång, vilket visade sig vara ett ganska komplicerat företag, särskilt vid telefonintervjuerna. Samtalen var ganska intensiva och det var inte alltid lätt att så att säga "hålla sig på spåret", det vill säga hålla sig till de teman jag valt ut. Dessutom var det svårt att hinna anteckna under en längre redogörelse från en intervjupersons sida. Jag funderar en del kring skillnaderna mellan att intervjua så att säga face to face och via telefon. Den kontakt man får face to face, när man sitter ner och pratar lite allmänt och tar en fika tillsammans, är ändå en helt annan än den där man sitter på var sin sida en telefonlinje. Det var betydligt lättare att intervjua när jag träffade intervjupersonen i mitt hem. Det kändes som att det fanns mer tid och utrymme för sidospår. Vad beträffar telefonintervjuerna blev samtalen mer "hackiga" och opersonliga och jag tror att den här känslan avspeglar sig i intervjumaterialet genom att inte vara lika spontant och äkta. Till denna komplikation lades en viss spänning under flera av intervjuerna. Två av intervjupersonerna ägnade betydande tid till att klarlägga att kraftigt överviktiga är "precis som alla oss andra", varpå jag åter ögnade igenom mina

teman för att se om dessa på något sätt var ledande eller provocerande. Fanns det något i mina temafrågor som gav uttryck för att människor med fetma inte är "som alla andra"? Jag tyckte inte att mina teman i all sin enkelhet kunde vara provocerande. Men självfallet kan man ju tolka det som så att varför skulle människor med fetma bli bemötta på något särskilt sätt? Intervjuandet innehåller, såsom J. Douglas påpekar (1985), en potential för aktuella konflikter. Mötet mellan intervjuaren och den som skall intervjuas kan innehålla misstro och osäkerhet. Behovet av försvar kan väckas. Det här märkte jag väldigt tydligt, särskilt vid telefonintervjuandet, där jag upplevde det som viktigt att beskriva mig själv som icke smal för att skapa gångbar mark för vidare intervju. Samtliga intervjupersoner var efter den första kontakten mycket positiva till att ställa upp och låta sig intervjuas för studien. Mitt första intryck av deras inledande utsagor var att det fanns mycket att säga om hur människor med fetma behandlas i det sociala rummet. Det skulle visa sig att kvinnorna i studien, när jag väl fick tag i dem, var mer öppna och välvilliga till att "djupdyka" i egna erfarenheter kopplade till fetman. Männerna var trevliga och vältaliga men ville, åtminstone till en början, tala om allt annat än om just fetman och sociala konsekvenser av den.

Jag kan enkelt föreställa mig intervjupersonens känslor inför att tala om sin fetma med en person som de själva anser är smal, att man frågar utifrån ett "von oben- perspektiv" . Jag upplevde att intervjupersonerna trodde att jag var ute efter några sensationella uttalanden om hur illa det är att vara fet. Min förförståelse spökade med jämna mellanrum och jag fick modifiera mina frågor för att inte provocera mina intervjupersoner. Jag vill alltså sammanfatta det här kapitlet med att konstatera att detta med fetma inte är ett lätt ämne att avhandla.

2.4 Etiska överväganden

I min uppsats har jag tagit hänsyn till respondenternas personliga integritet. Vid intervjutillfället har jag berättat om intervjuernas syfte och garanterat intervjupersonernas anonymitet. Alla namnen på intervjupersonerna är sålunda fingerade. Jag har även meddelat att uppsatsen kommer att publiceras på Internet.

2.5 Definitioner

I min studie använder jag mig av begreppen fetma och kraftig övervikt. Det är nu inte alldeles omkomplicerat att definiera övervikt då det finns olika definitioner och mätmetoder. Det vanligaste måttet, och det som jag avser utgå ifrån i min studie, är Body-massindex (BMI). Metoden mäter grad av övervikt genom att sätta kroppsvikt i förhållande till längd. Kroppsmasseindex får man genom att dividera sin kroppsvikt i kilo med den kvadrerade

längden i meter. Den som väger 76 kg och är 182 cm lång multiplicerar längden i meter med sig själv, det vill säga $1.82 \times 1.82 = 3.31$ och dividerar därpå vikten i kilo med den kvadrerade längden, $76/3.31 = 22.9$ (Rössner, 1999) Ett BMI över 30 räknas som kraftig övervikt/fetma (Statens folkhälsoinstitut, <http://www.fhi.se/fakta/overvikt.asp>). En allvarlig svaghet med BMI är att det inte kan skilja mellan fett-och muskelmassa. Om BMI-intervallet är inom 25-30 bör beräkningen av övervikten kompletteras med mätning av midjemått (Statens beredning för medicinsk utvärdering, <http://www.sbu.se/www/index.asp>)

Professor Stephan Rössner menar att det är först när fettmängden blir farlig som vi kan tala om kraftig övervikt som innebär risker för till exempel för tidig död eller psykiska obehag (Rössner, 1997).

Jag väljer alltså att definiera fetma som ett BMI från 30 och uppåt, samt att intervjupersonerna själva definierar sig så som kraftigt överviktiga/ feta.

3. TEORI

3.1 Socialpsykologi

Socialpsykologins studieobjekt finns i gränslandet mellan psykologi och sociologi och fokuserar på aktörer och fenomen i de situationer de ingår i (Charon, 1989)

Socialpsykologin intresserar sig särskilt för utvecklingen av individens jag och hans självmedvetande inom ramen för hans erfarenhet. Man tittar på det inflytande den sociala gruppen har på bestämmandet av individens beteende och erfarenhet (Mead, 1976).

"Alla människor använder en stor del av sin tid till att, på ett eller annat sätt, umgås med andra människor - de blir påverkade av och påverkar andra människor, utvecklar olika relationer, tankar, känslor och handlingar i samspel med andra" (Angelöw, 2000, s 10).

3.2 Symbolisk interaktionism

Den symboliska interaktionismen är en gren inom socialpsykologin. Perspektivet ger en aktiv människa som hela tiden är inbegripen i att tolka och omtolka sin omgivning. En av de främsta företrädarna för perspektivet anses vara George Herbert Mead, en filosof och psykolog som arbetade vid Chicago Universitet under den första tredjedelen av 1900-talet. Mead menade att grunden för socialt beteende innebär att minst två personer betraktar varandra och blir stimuli för varandra i en process karakteriserad av interaktion och kommunikation. Jaget eller "the Self", utvecklas ur social interaktion. Mead delar upp en människas personlighet i två delar, "me" och "I". Vårt "me" är det vi använder i vårt stabila

liv och har en långsam förändringsprocess. "I" är individens respons på omgivningens åsikter och beteenden. "Me" och "I" samverkar med varandra, där "I" är vår mer spontana del, en spontanitet som inte vore möjlig om inte "me" utövade en viss styrning på "I". Här kan man säga att "I" påverkar "me" till att förändra sig, medan "me" fungerar som en nödvändig broms (Trost, Levin, 1999). En individs närmaste omgivning kallar Mead de signifikanta andra, det är dem som deltar i processen av växelverkan mellan "me" och "I". Till en början, barnets första levnadsår, utgörs de signifikanta andra av mamma, pappa etc., det vill säga de allra närmaste. Denna krets kommer med tiden att vidgas ju äldre barnet blir. Mead nämner också något han kallar den generaliserade andre vilka får symbolisera "där ute i världen" det vill säga, "man", "folk" eller "samhället" (Månsson (red), 2000). Genom att individerna i ett samhälle intar den generaliserade andres attityder sker samförstånd mellan dem. Samhället möjliggörs genom "den generaliserade andre"; utan det finns inget jag och något fungerande samhälle är då inte möjligt.

Det unika hos människan ligger alltså i det faktum att vi kan reflektera och tolka oss själva och andra, d v s, göra individer till sociala objekt. Detta är en process som sker genom symbolisk social interaktion, både med sig själv och med andra. I den sociala interaktionen berättar vi för andra vilka vi är; hur vi tänker, vilka ideal, önskningar, vilken moral etc. vi har. Vi påverkas samtidigt av dem som vi interagerar med och tolkar deras aktioner i förhållande till våra egna. Vi anpassar oss efter deras handlingar och deras förväntade handlingar beroende på de andra individernas identiteter. Vi tolkar även våra egna handlingar och överväger olika alternativ för att nå ett specifikt mål. Detta är ett fint samspel mellan människor där vi tar beslut om fortsatt handlande utefter vad de andra gör och vad vi förväntar oss att andra ska göra. Vi definierar situationen och agerar därefter (Charon, 1998). Med symbolisk interaktion menas att handlandet inbegriper en tolkning och har en betydelse för avsändare och mottagare. När tolkningen hos den som agerar och den som agerandet riktar sig mot är densamma förstår man varandra. För att förstå varandra måste man kunna ta den andres perspektiv. Betydelsen av gester signalerar vad personen som det är ämnat för ska göra, det signalerar vad personen som gör handlingen planerar att göra, och det signalerar den sammanlagda handlingen som bör ske av denna handling (Charon, 1998).

Identitetsskapandet är en pågående process som hela tiden omformas. Vi ger sociala objekt, oss själva och varandra, identiteter och dessa identiteter blir viktiga för hur vi handlar gentemot varandra. I den sociala interaktionen presenterar vi oss själva, vår identitet. En individ har flera identiteter, beroende på situation. Identiteterna har en stor betydelse för vad

vi gör och för vad vi försöker kommunicera till andra. Vi definierar hur andra är och deras intentioner genom interaktion med varandra. Vem individen är beror således på interaktion, definition och omdefiniering (Charon, 1998).

Rolltagande är ett centralt begrepp inom den symboliska interaktionismen. Att ta den andres roll är att ta den andres perspektiv, att se omgivningen ur den andres perspektiv men även att se det egna jaget, så att säga, utifrån; som ett objekt liksom den andre, vars roll man tagit. När vi tar den andres roll kan vi se oss själva med den andres ögon. Rolltagande är basalt för förståendet av symboliska handlingar och ord. För att vi ska kunna använda oss av symboler är det nödvändigt att vi på ett effektivt sätt kan kommunicera med andra (Charon, 1998).

Social kontroll vore omöjlig utan den enskilde individens förmåga att ta andras perspektiv och se på sig själv med/genom andras ögon. I det sociala samspelet dirigerar och korrigerar vi det egna jaget i förhållande till vad vi tror att andra ska tycka om vårt handlande/ beteende. Social kontroll, med skyldigheter och rättigheter för individerna, kan enbart fungera så till vida att de enskilda individen i t ex en kommun tar och internaliserar kommunens attityd mot individen. Här kommer individen agera gentemot sig själv som andra agerar gentemot honom. Han kommer att tillrättvisa sig själv som andra skulle ha gjort. Han ser sina rättigheter såväl som sina skyldigheter(Charon, 1998).

Interaktion mellan individer bygger alltså på rolltagande och förmåga att förstå den andra. Vi kan genom rolltagande anpassa oss till olika sociala kontexter, det vill säga "läsa av" och göra det som förväntas av oss eller att inte göra det. Vi har då grunden och känner av den sociala situationen och således kan vi göra ett val. När vi väljer så har vi först förstått gränserna inom den sociala kontexten (Charon, 1998).

Meningen i en viss handling eller ett visst ord upptäcker individen genom att fastställa vad just den handlingen eller just det ordet betyder för den andre/ de andra i den sociala kontext som individerna befinner sig i. Vi måste förstå var vi "har" den andre, vart han eller hon kommer ifrån, för att få honom eller henne att förstå våra ord och handlingar (Charon, 1998).

Rolltagande hjälper individen att kontrollera social interaktion. Genom att förstå den andres situation och behov, "inkänning", kan vi vara till hjälp och stöd för någon annan. Men i en annan situation kan vi använda samma förmåga till att manipulera, dirigera och kontrollera andra (Charon, 1998).

Förmågan att ta den andres roll innebär att vi blir mer förmögna att förstå andra, att bemöta förväntningar från andra, att tänja på gränser och undvika att komma i onödigt trubbel med överordnade, att styra andra istället för alltid bli styrd, att känna och ge kärlek, att samarbeta

samt; som jag nämnt tidigare i denna text: att på ett effektivt sätt kunna kommunicera med andra.

Vi behöver uppleva jaget objektivt för att kunna agera gentemot det (Charon, 1998).

3.3. Spegeljaget

En annan förgrundsgestalt inom den symboliska interaktionismen är Charles Horton Cooley. Cooley intresserade sig för vårt sociala jag, vilket han menade är intressant för att förstå en människa. Det sociala jaget formas av omgivningens uppfattning och bedömning av oss och det består, menar Cooley, av tre huvudsakliga komponenter:

- Vår föreställning om hur vi ser oss för andra
- Vår föreställning om den andra personens bedömning av oss
- En känsla, positiv eller negativ, som uppstår ur dessa föreställningar

Cooley menar att varje individ vi interagerar med har olika uppfattningar av oss, vi får olika återspeglningar från olika individer. Den renaste spegelbilden, och därmed det sanna jaget, kan vi endast få från de individer som fullständigt förstår oss. Individen kan alltså inte medvetet framställa en identitet som inte är sann, utan den ligger snarare i betraktarens öga (Cooley, 1967).

3.4. Stigma

Erving Goffman verkar även han i den symboliska interaktionistiska traditionen. Goffman var främst verksam på 1950-, -60 och -70 talen och kan därför påstås tillhöra en annan tidsanda än Mead och Cooley, även om den teoretiska utgångspunkten var densamma.

Erving Goffmans teori om stigma är välkänd. Att bära på ett stigma är att vara diskvalificerad från full social acceptans. En person med ett stigma avviker från det socialt förväntade och betraktas därför inte som en fullständig människa. *"On this assumption we exercise varieties of discrimination, through which we effectively, if often, unthinkingly, reduce his life chances"* (Goffman, 1963, s.5).

Erving Goffman talar om tre stora typer av stigmat. Det första berör rent kroppsliga avvikelser, det andra brister i individens karaktär och det tredje stigma som rör ras, nationalitet och religion (Goffman, 1963). Vid mötet med en främmande människa försöker vi kategorisera henne, att inringa hennes egenskaper och sociala status. Vi formar således en bild och får därmed vissa förväntningar på henne. Förväntningarna är formulerade omedvetet då vi under socialisationsprocessen lärt oss att placera människor i olika fack utifrån såväl normativa som personliga synsätt på egenskaper (Goffman, 1963). Goffman talar om att

stigmatiserade individer ibland blir "experter" på att läsa av sociala situationer, de blir situationsmedvetna (Goffman, 1963). Denna utvidgande medvetenhet hos den stigmatiserade individen kommer sig av hennes speciella vakenhet vad gäller det eventuella i att erhålla social acceptans och att bli avslöjad. Den "normale" har inte behövt fundera i samma grad över detta och har därmed inte samma "vakenhet", inte samma situationsmedvetenhet (Goffman, 1963).

Goffman menar att den stigmatiserade individen kan känna osäkerhet över hur "de normala" ska identifiera och bete sig gentemot honom. Han föreslår att den stigmatiserade har speciella skäl till att känna osäkerhet under interagerandet i mixade sociala situationer. Goffman menar att även "normala" individer kan känna osäkerhet beroende på om den avvikande agerar för aggressivt eller skamsset. Vidare att "normala" i interaktion med stigmatiserade gör kategoriseringar som är felaktiga och detta medför i sin tur att interaktionen "den normale" och avvikaren emellan inte löper fritt och naturligt (Goffman, 1963).

Goffman skriver att den stigmatiserade känner med sig att mindre tillkortakommanden samt olämpligt beteende då och då kan tolkas som direkta yttringar av hans egenskap att vara olik andra (1963). Vidare att den stigmatiserade individen, istället för att söka hålla sig undan, ibland försöker sig på att, med fientlig gåpåaranda, ge sig in i blandade kontakter. Den stigmatiserade tvekar stundom mellan att hålla sig undan och att visa gåpåaranda, och växlar hastigt från den ena till den andra attityden, och demonstrerar därmed hur den vanliga direktkontakten alldeles kan komma på avvägar (Goffman, 1963).

3.5 Diskussion kring valda begrepp

I min analys använder jag mig av Erving Goffmans begrepp stigma. Det är ett begrepp som väl belyser hur människor som är annorlunda och/ eller har ett handikapp, bemöts av andra. Vidare säger Goffmans teori en hel del om vad som händer inom den stigmatiserade personen, som då till exempel den ökade situationsmedvetenheten: tankekraft som går åt till att fundera kring och ha föreställningar om vad andra tycker och tänker i en viss social situation. Vaksamheten och rädslan för att ens annorlundaskap ska avslöjas eller bekräftas i negativa termer. Jag använder alltså teorin om stigma för att tydliggöra intervjupersonernas utsagor kring bemötande från omgivningen samt hur de själva reagerar på detta bemötande.

Charles Horton Cooley's begrepp spegeljaget kommer till användning i min analys. Det används i syfte att förstå hur det sociala jaget formas utifrån individens föreställningar om hur

han/hon ter sig för andra, föreställningar om den andra personens bedömning av oss samt slutligen den känsla, positiv eller negativ, som uppstår ur dessa föreställningar.

När jag skall belysa de olika strategier som människor med fetma har för att hantera sin identitet behöver jag den symboliska interaktionismens verktyg. När man griper sig an uppgiften att studera socialt liv med det symboliskt interaktionistiska perspektivets glasögon gör man det utifrån det pragmatiska förhållningssättet att människor, i första hand, skall förstås utifrån vad de faktiskt gör från situation till situation. Man lägger mindre intresse vid det förflutnas betydelse för människans handlingar, liksom man inte lägger någon tonvikt på personlighetsdrag eller samhälleliga tvingande fakta som formar individen. Det är genom interaktion med varandra vi kan definiera den sociala situationen och agera utifrån denna definition. När vi "känner av" den sociala situationen kan vi göra vårt val och agera utifrån det valet. I min studie tittar jag på hur intervjupersonerna definierar olika sociala situationer, hur de tar den andres roll (som ett tecken på att de internaliserat den generaliserande andre) och agerar därefter.

4.RESULTATREDOVISNING OCH ANALYS

4.1 Omgivningens bemötande

Jag frågade mig hur respondenterna upplever sig bli bemötta ute i samhället. Samtliga respondenter har någon gång upplevt sig socialt utsatta på grund av sin fetma, till exempel att det viskas om och skrattas åt dem. En av respondenterna (Maud) beskriver det som att hela hennes vuxenhet, det sansade och förnuftiga, sätts på prov vid sådana tillfällen. Kommentarer och skratt får henne att känna sig som ett sårat barn, som någon man kan göra vad man vill med, en stark känsla av vanmakt. Respondenterna ger även uttryck för grövre trakasserier.

Ante: "Förr innan jag blev känd kunde folk spotta på en, slå på en och hota en till livet. Vissa har hotat skjuta en. En gång när jag var med i tv-program kom det fram människor efteråt och sa att dom sett mig stå och äta tjugo mosbrickor på raken...folk spionerar på en och anklagar en för en massa saker".

Ante beskriver även hur det ibland har hänt att folk rest sig upp och gått från det bord han satt sig vid. Han har ibland suttit sönder stolar och vält ner saker från bord, något som han säger sig förstå kan bidra till att människor avskräcks från att vistas i hans närhet.

En känsla av att vara osynlig är något som ett par av respondenterna tar upp. Människor tror att de kan säga vad som helst till en överviktig person, det ska alltid skämtas.

Lena: *"På släktsammankomster och så... man får höra att det gäller att äta av tårtan innan jag hugger in på den... Man blir osynlig också, så stor man är...folk vänder sig till andra vid samtal, man märker sånt ...dom tror väl att man är dum eller nåt"*

Eva-Lotta: *"Särskilt ungarna skrattar åt en.. man hör ordet fet när man försöker gå så fort man kan förbi dom. Men vuxna mobbar mer sublimt...tittar på en och rynkar lite på näsan liksom. Ignorerar en. Jag tror dom tror att man är lite dum, lite korkad så där, ingen att räkna med liksom. Din feta dumma kossa har man ju hört vid nåt tillfälle...och sånt sätter ju spår"*.

Samtliga respondenter talar om att de upplever sig bli bemötta som mindre skärpta och alerta. Människor förväntar sig inte att den fete personen ska vara intellektuell och kunna sammanfatta saker.

Per: *"Dom blir brydda när man gör det"*

Mina respondenter upplever sig bli stigmatiserade utifrån det faktum att de har fetma. De bemöts med ilska, ironi och ignorans. Att ha fetma är att ha en kroppslig avvikelse men intervjupersonerna förutsätts, som vi ser, dessutom ha brister i karaktären. Man kan här alltså tala om ett dubbelt stigma. Viktigt är dock att beakta att det bara är en av respondenterna som blivit direkt kallad dum. I övrigt så *tror* några av respondenterna att de betraktas så som dumma. Det här stämmer in på respondenternas föreställning om hur de ter sig för andra, en föreställning om den andra personens bedömning av oss och den negativa känsla som uppstår ur dessa föreställningar. Det sociala jaget formas utifrån dessa föreställningar. Identiteten ligger i betraktarens öga (Cooley, 1967).

Eva-Lotta: *"Och man känner sig dum på nåt sätt, trög på nåt sätt. Om nån kallar en för dum kossa så blir man förbannad förstås...till en början...och sen så införlivar man ju det där och tänker att jaha jag är väl dum då som kunnat bli så här fet. Man blir ju på nåt sätt det som andra säger åt en att vara"*

Lena: *"Man påverkas ju...om folk tror att man är dum i huvudet. Alltså jag tänker att folk tror att jag är dum i roten och det går in nånstans i medvetandet och så måste man försöka visa sej smart då, man får anstränga sej mer än om man hade varit smal, det är som att vara en blondin med stora bröst, jag förstår hur dom har det men då anses ju dom i alla fall som sexiga då..."*

Uppenbarligen tycks det dock så att de här människorna inte möter något direkt medlidande som kanske en blind eller en döv person kan göra, istället antas de ha *valt* sitt stigma själva. Det finns många exempel från mina respondenters utsagor som visar att de är ytterst vaksamma i sociala situationer, de tränas i en ständig social process i att bli duktiga på att läsa av olika sociala situationer. Det här stämmer in på Erving Goffmans resonemang om den stigmatiserades ökade situationsmedvetenhet (1963).

Eva-Lotta: *"Man sitter som på nålar ibland, beredd på att få höra nåt dumt om vikten liksom"*

En av respondenterna beskriver det som så att det är svårt att vara sig själv, att hon hela tiden sitter och tänker på hur illa hon ser ut och där finns alltid misstanken om att andra tänker och tycker och likadant. Det finns en ständig oro kring om andra verkligen ska lyssna på vad som sägs eller om de enbart ska lägga vikt vid fetman. En annan av respondenterna upplever att när hon är på fester tillsammans med min man så tycker hon sig se och känna hur de övriga på festen ser ner på henne, att de undrar över hur hennes man kunnat valt en sådan som henne. Övning ger färdighet, eller som en av respondenterna uttrycker det:

Per: *"Man övar sig i att lyssna och visa sympati med andra människor, kan läsa av kroppsspråk, läser välvilja, känner: vän eller fiende?"*

Överhuvudtaget tycker respondenterna, och främst då de kvinnliga, att det är svårt att slappna av i sociala situationer. Det är på sin höjd bland sina närmaste som man kan känna sig lugn och tillfreds. Hela tiden pågår en process där man läser av andras minspel, ser minsta lilla förakt i folks ögon, skratt och hån som ligger på lur.

En annan aspekt av att ha fetma är att mindre tillkortakommanden kan tolkas som direkta yttringar av egenskapen att vara olik andra.

Eva-Lotta : *"Man skäms nästan när man går på vårdcentralen för ett värkande knä, för man vet att det genast ska kopplas till ens fetma... att man borde inte gå dit och klaga så länge man är fet liksom. Vartenda fel med ens kropp kan kopplas till fetman...man rår nästan för själv om man blir förkyld, jaha; det beror på ens vikt liksom"*

Marie: *"Hos läkarn kan man ju inte visa sig...om man har ont nånstans, oj, oj det är vikten, det är vikten. Man får inte vara sjuk när man är fet, för då får man det uppkört i plytet att man är fet och att allt i hela denna världen beror på just detta och inget annat. Till slut drar man sig för att söka läkarvård om det inte är livshotande typ".*

Per: *"Jag har blivit diskriminerad av hälso- och sjukvården då många läkare inte behandlat mig som patient, med tester och labbprover, utan bara sett till fläsket"*

Vidare att den stigmatiserade individen, istället för att söka hålla sig undan, försöker sig på att, med fientlig gåpåaranda, ge sig in i blandade kontakter . Den stigmatiserade tvekar stundom mellan att hålla sig undan och att visa gåpåaranda, och växlar hastigt från den ena till den andra attityden, och demonstrerar därmed hur den vanliga direktkontakten alldeles kan komma på avvägar (Goffman, 1963).

Lena: *"Ibland bara skiter jag i allting och försöker ta för mig, TROTS att jag är fet vet du va. Men sen kan jag ångra mig för jag har fått stå ut med en massa blickar och då vill man bara gå hem gömma sig igen"*

Maud: *"Som jag ångrade mig när jag trotsat allting och haft mej till den där badstranden...jag borde inte ha gått dit, och min sambo blev olycklig för hela dan var ju förstörd för jag var förstörd".*

Eva-Lotta: *"Man blir lite konstig för folk så där tror jag...att ena stunden är man rätt glad och beredd och ha kontakt liksom...efter något glas så där då man glömmer bort hur man ser ut...och sen då när man drar sig tillbaka och säger nej till allt och bara vill vara hemma för det räcker inte längre med att bara bära svarta kläder eller kompensera med en massa smink och så där...man kastas tillbaka i det här med att man ju är fet som ett hus liksom och egentligen kanske inte borde visa sig ute bland folk så mycket".*

4.2 Strategier i vardagen

Vilka strategier har mina intervjupersoner för att hantera sin vardag? Bara själva uttrycket *strategi* för genast tanken till det symboliskt interaktionistiska perspektivet. Man tillskansar sig en strategi genom interaktion med andra, definierar en situation i nuet på grundval av tidigare erfarenheter och agerar utifrån den definitionen. *"The individual views self as an object in the situation, holds back action, analyzes, engages in lengthy discussion with self as action unfolds"* (Charon, 1998, s.65-66). Den kontroll vi har över oss själva kommer genom symbolisk interaktionism med oss själva, genom att berätta för oss själva vad som pågår, vilka alternativ som finns och vilken slags handling vi ska göra (Charon, 1998).

Eva-Lotta: *"Jag försöker bryta upp i olika sammanhang, jag menar att jag förstår när samtalen börjar att spåra ur helt. När det ska kommas in på viktfrågor och jag ska sitta där och vara ett tacksamt offer och lyssna på tips och råd och den biten och helst vara tacksam för dom har råden och liksom verka som att du vet, `aha`, är det SÅ man ska göra för att gå ner i vikt. Jag bryter upp då eller styr in på andra samtalsämnen om det går"*.

Per: *"Byta samtalsämne kan jag göra om jag vill undvika att såra en person som har dålig eller ingen kunskap om fetma. Saknas dessutom intresse att lära sig nytt: byt ämne!"*

När individen via interaktion har internaliserat omgivningens attityder (den generaliserande andre), och antagit identiteten som fet, påbörjas en process för att kunna leva med den del av identiteten som anses "fel" enligt rådande kulturella värderingar. Man tar den andres roll och kan därmed styra den sociala situationen åt det håll man vill, åt det håll där man finner det möjligt att vistas utifrån sina förutsättningar.

Vi ser vi här tydligt hur den stigmatiserades livschanser reduceras betydligt. Flera av respondenterna säger sig undvika ställen och situationer som badhus, badstränder, bio, fester och restauranger.

Lena: *"Sen gillar jag inte att äta på typ Max där inne för man tror att folk tänker: Hon som är så fet borde verkligen inte äta HÄR!"*

Respondenterna är vaksamma och blir i någon mening ensamma. Hade det inte varit för fetman så är de alla sociala och skulle uppskatta att få vara med där saker och ting händer, att obehindrat kunna röra sig bland andra människor.

Lena: *"Fastän jag är bildad och allt det och skulle kunna överglänsa flera av smalisarna så vill jag inte sitta där med min tjockhet och skina...det går bort"*

En ytterligare strategi som nämns är att skämta om sig själv och sin vikt med andra. En av respondenterna (Per) berättar att han fått *"många härliga kommentarer"* angående sin vikt under årens lopp och att han gärna skämtar tillbaka, särskilt när han är bland barn. Även när jag pratar med honom skämtar han ofta om sin vikt samt att han i mailen skriver under med olika slags skämtsamma smeknamn som också dem anspelar på hans vikt.

En annan strategi som framkommer i studien är att reagera på dåligt bemötande genom att gå hem och svälta sig, det vill säga vägra att äta förutom möjligen något salladsblad, eller att reagera med att äta mer än vanligt, detta för att döva smärtan man upplever.

Flera av respondenterna ger uttryck för att de som strategi för att lättare kunna hantera sin identitet som fet väljer att äta väldigt lite när de sitter bland andra människor. Det blir viktigt att inte verka glupsk. Samma sak gäller alkohol, de dricker sig inte gärna berusade enär de då riskerar att verka okontrollerade och glupska.

Maud: *"Det räcker med vikten, ska man visa att man inte säger nej till sprit heller då!?"*

Det är männen i studien som är benägna att tala om hög arbetsbelastning, många åtaganden, den egna kompetensen och så vidare. Per säger att han arbetar fruktansvärt mycket, även fast han är sjukpensionär. Han tror att det kan vara så att han ibland har svårt att säga nej och att han kanske kompenserar för att visa att han är alert och skärpt. Överhuvudtaget så vill Per tala mycket om sina sysselsättningar, det är viktigt att rada upp meriter och yrkesmässiga erfarenheter. Det här med fetman är bara en liten del av allt, menar han.

Intervjupersonen Ante tar upp det faktum att hans kändisskap inneburit att han behandlas bättre av omgivningen. Han säger att han alltid ställt upp och "gett fetman ett ansikte" som han uttrycker det. Dessa åtaganden (tv- och tidningsintervjuer, debatter, föreläsningar etc.), har tagit mycket av hans tid och kraft men han tycker att det har varit viktigt att träda fram. Han säger att han kanske har kompenserat för sin fetma genom att bli en talesman för andra med fetma. Troligen har han kompenserat för sin fetma genom att alltid ställa upp när någon från till exempel media hört av sig och velat att han kommer och pratar. Men vis av erfarenhet har han gjort en omdefiniering.

Ante: *"Men jag har slutat ställa upp, dom ringer och vill att man kommer och snackar och visar upp sig, det är kändisfester och trams- program. Jag ställer inte upp på sånt längre. Jag väljer ju själv".*

En annan form av strategi är att jämföra sig med andra människor och genom beskrivning av den egna personen bidra till att neutralisera identiteten som fet.

Eva Lotta: *"Det finns ju folk som är fetare än mig, jag skulle inte beskriva mig själv som äckligt fet liksom utan snarare tjock, eller mullig. Jag har ju inte gått ner mig i den där stilen du vet med kläder som säckväv och allt det där, man håller ju stilen med färg och form. Jag skulle aldrig lägga av helt och sluta bry mig om utseendet så där totalt som man ser vissa gör liksom. En del blir ju slöa och skiter i allt men det är inte min stil, man behöver ju inte se ut som en hösäck bara för att man är överviktig. Jag blir less när jag ser andra tjocka bli helt groteska med kläder och sånt där, sån är ju inte jag liksom".*

Per: *"Bara för att man ser ut som en hösäck behöver man ju inte vara en hösäck"*

Att klä sig på ett speciellt sätt, blir ytterligare en strategi. Ett par av respondenterna berättar att de helst använder kläder i mörka färger eftersom man ser slankare ut då. De har först fått veta av omgivningen att överviktiga bör bära mörka och diskreta kläder och de har också upptäckt att det till vis del fungerar: man ser smalare ut i mörka färger.

Mina respondenter har alla nämnt olika strategier för att hantera sin identitet som fet. Samtliga är, vilket hittills inte framkommit, i färd med att banta och träna. Ingen av dem vill vara feta även om de accepterat att de har den vikt de har. I kampen mot kilona tränar de, till exempel promenader, simning (särskilt avsatta tider på badhus då bara människor med fetma simmar), gympa, etc. Samtliga tänker också på vad de äter och försöker till och från att följa dieter som till exempel Vikt Våktarnas. Tanken och avsikten är att någon gång minska i omfång och kunna hålla den nya vikten.

Marie: *Jag accepterar att jag är tjock, men jag vill ju självklart bli smal"*

De olika sätten att hantera identiteten som fet visar på den symboliskt interaktionistiska människan som tar den andres roll, ser sitt jag utifrån och agerar därefter. Människan: en fri agent vars identitet formas och omformas i en ständig interaktionsprocess.

5. SAMMANFATTNING AV ANALYSEN

5.1 Att komma till insikt

Våra föreställningar exempelvis om vad som är naturligt, praktiskt, lämpligt, moraliskt och attraktivt, och varför, är i hög grad en effekt av det samhälle och den grupp vi tillhör. I dagens västerländska samhällen har vi en tydlig norm som säger att fetma är någonting fel och dåligt. Att ha fetma och vistas i det sociala rummet innebär för mina respondenter att ständigt riskera att få höra nedsättande kommentarer från omgivningen. Andra reaktioner de möter är att bli uttittade samt utskrattade. Som stigmatiserade får de sina livschanser reducerade. Den generaliserande andres röst - det vill säga samhällets röst- är hård och uppfordrande, individen upptäcker genom interaktion med andra att den inte duger som de är och här sker en ständig pågående process där olika strategier tillämpas i syfte att kunna leva med ett stigma som rör såväl rent kroppsliga avvikelser som brister i individens karaktär.

5.2 I interaktionen föds vi

Genom interaktionen med andra får respondenterna syn sig själva, de ser vilken syn andra har på dem. På olika sätt har respondenterna noterat att smalhet värderas högt i dagens samhälle. Genom rolltagande föreställer vi oss vad andra tycker om och antingen anpassar vi oss eller så avviker vi. Samtliga av mina respondenter uppger att de med jämna mellanrum bantar och tränar för att leva upp till den rådande normen: att vara smal.

Den som är stigmatiserad, har enligt Goffman (1963) speciella skäl till att känna osäkerhet under interagerandet i mixade sociala situationer. Det här är en osäkerhet som mina respondenter ger uttryck för, de kan inte känna trygghet under interaktion med omgivningen utan är beredda med gardet uppe i väntan på att glåpord angående vikten ska slungas i ansiktet på dem. De är ytterst situationsmedvetna och för hela tiden en inre konversation med sig själva, läser av kroppsspråk, hör dubbla budskap, etc. En av respondenterna uttrycker det hela som att "sitta på nålar", ett uttryck som väl belyser det resonemang jag försöker föra kring hur individen tar den andres roll, definierar situationen och agerar därefter. Ska jag vara utåtagerande? Ska jag verka oberörd? Vilket blir mitt nästa drag? Vaksamheten hos den som

via interaktion med andra erfarit ett annorlunda skap och nu kalkylerar över lämpliga strategier för att ta sig igenom fortsatt interaktion. Det sociala jaget formas utifrån individens föreställningar om hur han/hon ter sig för andra. Mina respondenter har många föreställningar om hur de ter sig för andra och dessa föreställningar ger en negativ känsla och försvagar jaget.

Respondenterna definierar som sagt olika sociala situationer och agerar i nuet utifrån tidigare erfarenheter, de lär sig allt eftersom att undvika olika platser som tidigare visat sig innebära obehag. En vanligt förekommande sådan plats är badstranden. Andra platser och situationer är biograf, fester, restauranger och släktsammankomster. Ytterligare en strategi för att handskas med identiteten som fet är att arbeta mycket och vara extra duktig, det vill säga att man kompenserar för att man är fet. I min studie var det männen som hade den strategin. En av respondenterna hittade en väg genom att göra sig till talesman för andra med fetma, att bli "kändis" utifrån sin fetma. En tredje strategi är att reagera på omgivningens attityd genom att äta mer eller tillfälligt svälta sig. En fjärde strategi är att äta och dricka överdrivet lite i sällskap med andra människor, detta i syfte att inte verka okontrollerad och glupsk. En femte strategi som framkommer i min studie är att styra samtal, det vill säga att lyssna av och känna in vart ett samtal är på väg, om det kan komma att leda till obehag, till exempel om det ska pratas om mat och vikt. Slutligen nämner ett par av respondenterna att de främst väljer att bära kläder i mörka färger i syfte att se slankare ut. De har först hört från omgivningen att om man är fet ska man välja mörka färger på kläderna. Dessa strategier är alla exempel på hur individen, efter att först ha internaliserat den generaliserande andre och därmed har förmågan att ta den andres roll, kan ställa sig utanför sig själv och agera mot det egna jaget, liksom "putsas" på det för att på så vis göra interaktionen med omgivningen enklare. Besluten att till exempel undvika vissa platser och situationer är resultatet av en långvarig tankeprocess, det vill säga en interaktion med sig själv.

5.3. Jämförelser med tidigare forskning

Tidigare forskning visar att människor med fetma inte alltid bemöts med respekt från vårdpersonal och detta ger även mina respondenter uttryck för. När de söker vård för till exempel ett värkande knä kopplas detta genast till fetman. Enligt en respondent (Marie) blir det så hon drar sig för att söka läkarvård eftersom hon vet att alla fysiska tillkortakommanden kommer att skyllas på hennes fetma. Hennes egentliga problematik kommer att nonchaleras. Tidigare forskning visar också att människor med fetma betraktas som ointelligenta och flera

av mina respondenter ger uttryck för att de upplever att andra betraktar dem som dumma och icke alerta.

Om jag jämför min resultatredovisning med Douglas Degher och Gerald Hughes forskning (1999), så ser vi att flera av de strategier de nämner också används av mina respondenter. Samtliga av respondenterna berättar att de undviker särskilda platser och situationer (avoidance), detta för att inte behöva uppleva obehag kopplat till fetman. En av respondenterna reagerar på fördomar och mobbing genom att gå hem och antingen svälta sig eller överäta (reaction formation), som ett slags självbestraffning. Männerna i studien har ett starkt behov av att visa sig kompetenta och arbetar mycket (compensation), de kompenserar för den "dåliga" delen av identiteten, den som är kopplad till fetman. Bland respondenterna finns också de som väljer att bli den där lite lustige personen som skrattar med när det skrattas åt honom (compliance), på så vis mildras obehaget av att vara föremål för andras skämt angående vikten. Degher/ Hughes nämner även här att individen kan gå med på att banta för att vara omgivningen till lags och få tyst på kommentarerna. Samtliga av mina respondenter är, som framkommer i studien, i färd med att banta och träna. De uttrycker inte själva att de gör det för att vara omgivningen till lags men samtidigt kan man föreställa sig att omgivningen spelar en ganska stor roll här. Då de känner socialt obehag på grund av sin fetma är det nära till hands att tro att bantandet och tränandet är en strategi för att passera som till viss del accepterad, att visa andra att man är medveten om sin fetma och att man är i färd med att göra någonting åt den. Samtidigt är samtliga respondenter medvetna om hälsoriskerna med fetma. Det är inte bara tomma ord för att tillfälligt få tyst på omgivningen när de säger att de bantar och tränar.

Gina Cordell och Carol Rambo Ronai visade i sin forskning (1999) att kvinnor jämför sig med "prototyper" för feta människor, och använder beskrivning av sig själva som strategi för att hantera identiteten som fet. En av mina respondenter (Eva-Lotta) gav uttryck för en sådan strategi när hon beskrev sig som tjock och inte fet, som någon som tänker på färg och form och vilka kläder hon bär till skillnad från den förväntade bilden av överviktiga som stillösa, några som "bär säckväv". En annan respondent (Per) förklarade vid ett flertal tillfällen under intervjun att man inte behöver bete sig eller se ut som en hösäck bara för att man har fetma. Samtliga respondenter tyckte att det var viktigt att få fram att de bantar och tränar regelbundet, detta antagligen som en motvikt till den rådande bilden av överviktiga som slöa och sjabbiga.

En strategi som jag inte hittat i tidigare forskning men som framkommer i min studie är att flera av respondenterna låter bli att äta och dricka så mycket i sällskap med andra människor. Tvärtom kanske man bara tar några tuggor av maten och högst ett glas vin. Man aktar sig i syfte att inte verka glupsk och okontrollerad. Ens fetma ska inte direkt kunna kopplas till frosseri och allmänt ohämmat beteende. Om människor inte ser en äta massor med mat kan de ju aldrig veta huruvida man tillskansat sig sin fetma "frivilligt" eller om det är så att man har ovanligt lätt för att "lägga på sig" eller rentav har en sjukdom. Jag skulle vilja kalla den här strategin för *överdriven återhållsamhet*.

I min studie ser jag ytterligare en strategi i detta att man lär sig att *styra samtal* när de kommer in på ämnen som mat och vikt. Här börjar man helt enkelt prata om något annat i syfte att hantera interaktionen på ett smidigt vis. Slutligen nämner att par av mina respondenter att de helst bär kläder i mörka färger i syfte att se slankare ut, mörka kläder blir för dem ett slags *klädkod* för människor med fetma.

6. KRITISK GRANSKNING AV GENOMFÖRT ARBETE

I min studie intervjuar jag sex personer, deras utsagor kan inte säga något generellt om hur människor med fetma bemöts ute i samhället och vilka strategier som tillämpas i vardagen. För att kunna genomföra en representativ undersökning hade jag behövt intervjua fler respondenter och ur olika åldersgrupper.

I metoddelen diskuterade jag min roll som intervjuare och svårigheten med att skapa en förtroendefull stämning under den förhållandevis korta tid man träffar respondenten. Det är ett känsligt ämne man ska tala om, stora krav kommer an på intervjuaren att smidigt lotsa sina respondenter genom de teman/frågor som studien kräver. Jag tror absolut att en annan intervjuare kunde ha uppnått ett annat resultat och detta gäller särskilt vad beträffar de manliga respondenterna i studien. Självkritiskt måste jag konstatera att jag kanske inte vann människans tillit under intervjusituationerna. Jag kan mycket väl tänka mig att de hade upplevt att det varit lättare att intervjuas av en person i samma ålder som dem, en person med liknande kroppsvikt och möjligen att det även varit en fördel om intervjuaren varit en man.

7. AVSLUTANDE DISKUSSION

En av mina respondenter blev uppriktigt arg på mig när han förstod vad den här studien skulle handla om. Han tyckte att jag *inte* skulle lägga ner tid och energi på vuxna feta personer, att

jag istället borde skriva om barn med övervikt. Och skulle jag prompt skriva om vuxna med fetma så skulle jag fördjupa mig i rent praktiska problem som för små stolar i flygplan, för få kläder för storvuxna, svårigheterna med att få särskilda tider på badhus för människor med fetma, och så vidare. Och jag är visserligen intresserad av att veta mer om hur barn med övervikt har det, liksom att jag förstår den rent praktiska problematiken med fetma som i sig är en form av diskriminering av människor med stor kroppsvolym. Men jag fann det mycket intressant och viktigt att närmare belysa just hur vuxna feta personer har det vad beträffar bemötande från omgivningen och vilka strategier man använder för att hantera vardagen. Särskilt för att jag inte läst så mycket om ämnet, åtminstone inte på ett vetenskapligt plan.

Min förförståelse bestod i att jag via media blivit varse att fetma anses som något dåligt och fel. Man behöver bara kika på skådespelare i filmer, artister inom musikbranschen, programledare i tv och så vidare, för att få ett hum om hur viktigt det är att vara smal, att smal är lika med att vara vacker och accepterad av samhället. Även om förekomsten av fetma ökar så är idealbilderna befolkade av människor som är väldigt smala, somliga på gränsen till anorektiska. I reklamen hittar vi inga feta människor, så till vida om det inte är i något skämtsamt sammanhang. Reklamen speglar en idealbild av människan där hon är framgångsrik, vacker och smal. Hon kan till och med vara mindre framgångsrik, bara hon är smal. Att vara smal *är* i någon mening att vara framgångsrik. "Du blir vad du äter", är en välkänd reklamslogan. Så vad har då den med fetma blivit?

En annan aspekt är att vi läser om att feta människor ofta kommer från de lägre samhällsklasserna. Denna information bidrar till att befästa bilden av den fete som en allmänt misslyckad och tragisk figur. Det är dom "lyckade" i samhället som förstår att hålla sig smala. Den som är fet är inte bara kroppsligt deformerad, den är dessutom obildad och dum. Så hur är det då, som fet, att leva i ett samhälle med sådana värderingar? Min förförståelse sa mig att det inte kan vara särskilt lätt men att människan är en påhittig varelse som hittar vägar i de mest ogenomträngliga djungler.

På många sätt bekräftades min förförståelse, till exempel detta med hur människor med fetma blir bemötta av sin omgivning. Det är enkelt att föreställa sig hur det är att uppleva att människor tisslar och tasslar, pekar finger och skrattar åt en. Jag beundrar respondenternas försök att trots allt vistas i offentliga rum. Som om inte livet vore komplicerat nog, så får dessa personer ständigt sitta och vara oroliga för vilka kommentarer och gester som skall drabba dem. Och vilka experter de blir! Experter på att avläsa olika sociala situationer, att tolka dubbla budskap, tyda ansiktsuttryck och tonfall. Det goda detta för med sig är att dessa

människor övar sig i att läsa av huruvida någon bara tänker på det yttre eller om där finns ett djupare intresse för människan i sig. Människor utan stigma kanske inte på samma sätt kan skilja mellan vän och fiende?

Strategierna är många och det är förbluffande hur människor lär sig att på olika sätt handskas med en "spoiled identity", hur man har förmågan att dela upp sin identitet i olika skikt och arbeta aktivt för att mildra effekterna av den delen av identiteten som enligt rådande kulturella normer anses vara förkastlig. Det är samtidigt tragiskt att höra en av respondenterna tala längtansfullt om att, utan oro och skam, kunna bevista en badstrand, att ligga på ett badlakan som alla andra, sola, och därpå kasta sig i havet. Eller att kunna gå in på en restaurang som vilken som helst och känna sig som en normal matgäst bland andra. Att kunna äta sig mätt bland andra, att ta ett par glas vin utan att rädas för att bli betraktad som okontrollerad och glupsk. Vidare att kunna bevista en fest utan att behöva tänka på hur man ser ut, att bara kunna vara och ha det trevligt och avspänt. Dessa nöjen, som för de icke stigmatiserade kanske kan anses som självklarheter, blir till svåra passager för dem vars kroppsvikt inte överensstämmer med det rådande idealet.

LITTERATURFÖRTECKNING

Allon, Natalie.(1982). The Stigma of Overweight in Everyday Life. I: *Psychological Aspects of Obesity*.(1982).

Angelöw, Bosse.(2000). *Introduktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur.

Atrens, Dale M.(1988). *Sluta banta! Hur man hittar sin naturliga vikt och blir vän med den*. Stockholm : Bonnier.

Bell, Judith.(1987). *Introduktion till forskningsmetodik*. Milton Keynes: Open University Press.

Charon, Joel.(1998). *Social interaktionism*. New Jersey: Prentice-Hall

Cooley, Horton, Charles.(1967). *Human nature and the social order*.USA: Schocken Books, Inc.

Cordell, Rambo Ronai.(1999). Identity Managment among Overweight Women. I: *Interpreting Weight- the social management of fatness and thinness* (1999). New York : Aldine de Gruyter.

Degher Douglas, Hughes Gerald. (1999). The Adoption and Managment of a "Fat" Identity. I: *Interpreting Weight- the social management of fatness and thinness* (1999). New York : Aldine de Gruyter.

Douglas, J.D.(1985).*Creative Interviewing*.Beverly Hills, London, New Delhi: Sage Library of Social Research. Sage Publications.

Giddens, Anthony.(1993). *Sociologi*. Cambridge: Polity Press.

Goffman, Erving.(1963). *Stigma-notes of the managment of spoiled identity*. New York: Prentice-Hall.

Göransson, Ann-Christin, Olsson, Anne-Marie.(2001). *Stora kvinnor: en studie av samhällets inställning till kvinnor med kraftig övervikt*. Socialt arbete. C-uppsats. Lund.

Hammersley & Atkinsons.(1989). *Ethnography*. London: Routledge.

Holme, Idar M & Solvang, Bernt, K. (1991). *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, S.(1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Liukko, Anneli (1996), *Mat, kropp och social identitet*. Stockholm: Stockholms Universitet, doktorsavhandling.

Mead ,George, H.(1976). *Medvetandet, jaget och samhället*. Uppsala: Argos.

Merriam, Sharan, B.(1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Månsson, Per.(2000). *Moderna samhällsteorier*. Stockholm: Bokförlaget Prisma.

Rössner, Stephan.(1997). Fetma är en dödsbringande epidemi. I: *Svenska Dagbladet* (25/7, 1997).

Rössner, Stephan.(1999). *Vikten av vikten*. Stockholm: Brombergs förlag AB

Rissanen, Aila. Sarlio-Lähteenkorva, Sirpa. Stunkard, Albert. (1995). Psychosocial factors and quality of life in obesity. I: *International Journal of obesity and related metabolic disorders*.(1995). Basingstoke : Stockton.

Sarlio-Lähteenkorva, Sirpa.(1998) I: *Fetma/Fedme- en nordisk lärobok*. Lund: Studentlitteratur

Schimmel, Solomon.(1992). *The Seven Deadly Sins*. New York: Free Press.

Stearns, Peter. N.(1997). *Fat history : bodies and beauty in the modern West*. New York ; London : New York University Press

Trost, Jan. Levin, Irene.(1999). *Att förstå vardagen*. Lund: Studentlitteratur.

Internet

<http://www.algonet.se/~graceway/dodsynd.htm>

<http://www.fhi.se/fakta/overvikt.asp>

<http://www.sbu.se/www/index.asp>

<http://www.socbetbib.lu.se/epubl/sochpdf/SOCH01012.pdf>

BILAGA 1

PRESENTATION AV INTERVJUPERSONERNA

Eva-Lotta, 35 år, bor tillsammans med sin sambo och ett barn i Malmö. Hon arbetar som förskolelärare.

Lena, 32 år, bor tillsammans med sin sambo i Sundsvall. Hon är för tillfället arbetslös men har arbetat inom b la handeln.

Ante, 57 år, bor tillsammans med sin fru i Lund. Han är sjukpensionär men aktiv i b la Överviktigas Riksförbund.

Per, 60 år, bor tillsammans med sin fru utanför Lund och de har två gemensamma barn. Per är sjukpensionär men aktiv i b la Överviktigas Riksförbund.

Marie, 42 år, bor med sin sambo och två barn i Sundsvall. Hon arbetar som teknisk support.

Maud, 33 år, bor med sin man i Härnösand och har två barn. Hon arbetar med administration på ett större företag.

BILAGA 2

INTERVJUGUIDE

Namn

Ålder

Civilstånd

Yrke

INTERVJUTEMAN

Bemötande från omgivningen

Reaktioner på bemötandet

Strategier i vardagen

